

TT Panu Pihkala, 26.9.2019

Realismi / toivo: teologiasta ympäristöahdistuksen aikana

Lähtökohdista

- "Ihmisestä on tullut 'luonnon herra'. Mutta luonnosta olemme yhä kuitenkin riippuvaisia, ei vain aineellisen toimeentulomme vuoksi, vaan myös – henkemme vuoksi. Sielumme näivettyy, jos emme saa nähdä ja kuulla, kaikin aistimimme tuntea luonnon rikkautta ja kauneutta – **Jumalan kunniaa luonnossa**. Mikään tekniikka tai rationalisointi ei koskaan voi sammuttaa synnynnäistä luonnon kaipuutamme."
- - Reino Kalliola, Suomen kaunis luonto, 1946, s.5

Ympäristöahdistus - Mikä on oma suhteeni näihin asioihin?

- Mitä itse tunnen?
- Pidänpö jonkinlaista ympäristöahdistusta perusteltuna vai liioitteluna?
  - Miksi?
- Tunnenko erilaisten ihmisten reaktioita näihin kysymyksiin?
- -> Näistä lisää keskustelua vaelluksella, pienryhmässä

Pastoraalinen haaste

- Riippumatta siitä, mikä on itse kunkin suhde “ympäristöasioihin”, niin ympäristöahdistus on eksistentiaalinen ja sielunhoidollinen haaste
- Sitran kysely (loppukevät 2019): koko väestöstä 25% tunnistaa itsessään, 15-30-vuotiaista 33%
- -> ja kuinka moni ei tunnista?
  - Vrt. iäkkäämpien ihmisten vastausprosentit

Sitran kysely, julkaistu 22.8.19

← → ↻ <https://www.sitra.fi/uutiset/kestavat-elamantavat-auttavat-ilmastoahdistukseen/> ☆ P ⋮

✉ 🔗

Noin neljännes suomalaisista arvioi potevansa ilmastoahdistusta, kertoo Sitran teettämä tuore kyselytutkimus. Kestävien elämäntapojen harjoittaminen koetaan tehokkaimmaksi lääkkeeksi ahdistuksen ja muiden ilmastonmuutoksen aiheuttamien vaikeiden tunteiden hallitsemiseen.

KIRJOITTAJA

 Sanna Autere
ASiantuntija, viestintä, SITRA

in

---

27 prosenttia suomalaisista arvioi, että sana ”ahdistus” kuvaa erittäin tai melko hyvin heidän tuntemuksiaan ilmastonmuutosta kohtaan. Eniten ahdistusta kokevat nuoret, alle 30-vuotiaat, joista peräti 38 prosenttia vastasi kysymykseen myöntävästi.

KUINKA HYVIN SANA AHDISTUS KUVAA

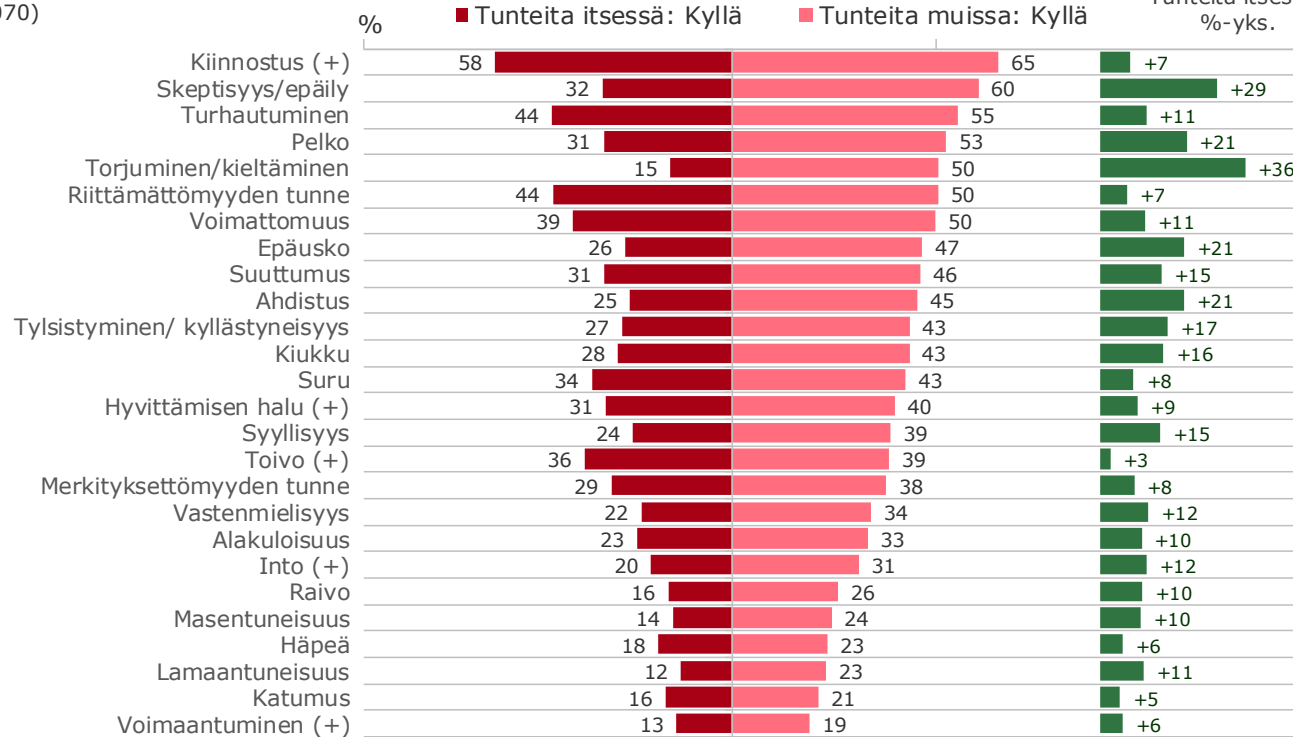

Ilmastonmuutoksen herättämät tunteet ja niiden havaitseminen muissa ihmisissä

Oletko havainnut ilmastonmuutoksen herättäneen seuraavia tunteita muissa ihmisissä?
Mitä tunteita ilmastonmuutos on herättänyt sinussa?

Total 2019 (n=2070)

Tunteita muissa:
miinus
Tunteita itsessä:
%-yks.

Ilmastonmuutoksen herättämät tunteet itsessä

Mitä tunteita ilmastonmuutos on herättänyt sinussa? (kyllä, %)	Total	Sukupuoli		Ikä					Koulutus			Ammattiryhmä				Talouden taloudellinen tilanne						Alue (NUTS2, PKS erikseen)					
	Total 2019 (n=2070)	Nainen (n=1045)	Mies (n=1025)	Alle 30 v (n=449)	30-45 v (n=443)	46-55 v (n=320)	56-65 v (n=322)	Yli 65 v (n=536)	Peruskoulutus (n=951)	Muu koulutus (n=773)	Akateeminen (n=320)	Johtava asema/Ylempi toimihlö (n=231)	Alempi toimihlö (n=183)	Työntekijä (n=482)	Yrittäjä (n=95)	Eläkeläinen (n=646)	Muu (n=433)	Tulee erinomaisesti toimeen (n=220)	Tulee melko mukavasti toimeen (n=762)	Pärjää, kun tekee ostokset harkiten (n=662)	Joutuu ajoittain tinkimään ostoksista (n=245)	Joutuu tinkimään lähes kaikkea (n=144)	Pääkaupunkiseutu (n=444)	Uusimaa (n=186)	Etelä-Suomi (n=440)	Länsi-Suomi (n=518)	Pohjois- ja Itä-Suomi (n=482)
Kiinnostus (+)	58	62	54	49	51	57	63	69	51	61	70	57	58	53	61	65	52	64	61	56	50	54	64	63	60	53	54
Turhautuminen	44	52	36	40	50	46	47	39	41	49	43	41	46	45	49	42	46	38	43	45	47	53	45	46	45	41	45
Riittämättömyyden tunne	44	55	33	38	43	49	47	45	40	46	52	44	48	45	46	44	39	39	45	44	45	49	48	46	45	45	37
Voimattomuus	39	47	30	36	39	39	42	39	36	40	43	33	42	40	36	40	38	29	40	38	39	51	44	41	41	34	35
Toivo (+)	36	38	34	34	27	33	35	48	33	38	38	31	40	27	41	45	33	39	40	35	32	22	40	38	33	37	33
Suru	34	44	24	34	36	36	34	32	32	36	39	33	35	35	37	32	36	29	34	32	40	48	41	34	33	33	30
Skeptisyys/epäily	32	28	36	25	33	32	35	34	32	33	27	28	30	38	30	34	24	25	32	34	31	33	26	37	32	32	34
Pelko	31	39	23	37	32	33	28	27	31	32	33	26	37	33	37	27	35	23	31	29	38	43	35	28	33	33	26
Suuttumus	31	37	25	31	32	39	34	25	31	31	32	28	32	34	37	28	33	25	31	30	37	43	36	33	32	29	26
Hyvittämisen halu (+)	31	38	23	36	32	30	27	28	27	31	41	30	33	30	28	28	35	36	33	27	30	30	38	37	28	27	28
Merkitysettömyyden tunne	29	32	27	30	34	32	27	25	31	29	28	26	31	35	30	26	29	22	29	31	31	34	31	33	30	28	29
Kiukku	28	33	23	28	30	30	30	22	28	28	26	23	25	32	33	24	31	21	28	27	31	40	28	32	30	27	24
Tylsistyminen/ kyllästyneisyys	27	23	31	27	29	28	28	23	30	24	25	30	23	30	36	24	25	24	25	28	30	33	22	27	26	26	33
Epäusko	26	27	25	26	25	31	25	25	28	25	21	23	20	29	32	26	25	19	25	28	28	32	23	23	30	25	28
Ahdistus	25	32	18	33	28	26	21	17	25	23	29	19	25	29	21	19	33	21	23	23	30	38	27	29	23	23	24
Syällisyys	24	30	18	31	29	25	18	17	22	23	32	25	26	29	20	17	28	22	26	20	28	30	27	28	23	24	21
Alakuloisuus	23	29	17	25	26	24	22	19	23	23	26	18	22	27	20	21	26	18	22	23	26	35	25	28	23	21	22
Vastenmielisyys	22	21	24	22	24	21	21	22	24	22	18	17	20	25	23	24	20	16	22	21	24	35	21	21	24	20	24
Into (+)	20	21	18	22	16	17	16	24	19	20	22	21	19	16	22	21	20	21	22	19	15	15	22	18	19	19	20
Häpeä	18	22	14	26	20	17	14	12	19	17	19	18	16	21	13	13	22	14	16	17	22	30	19	21	18	17	16
Katumus	16	21	11	26	20	16	8	10	17	14	20	16	16	21	16	10	20	19	16	15	19	17	15	22	16	16	15
Raivo	16	17	14	21	15	15	17	11	18	14	13	12	9	19	18	14	18	10	14	16	19	26	15	17	17	15	15
Torjuminen/kieltäminen	15	13	17	19	17	15	11	12	18	13	12	12	10	21	10	13	16	11	14	17	14	19	12	16	15	16	16
Masentuneisuus	14	15	14	22	14	15	13	9	16	13	15	11	14	17	15	11	19	8	13	15	16	25	14	16	16	13	15
Voimaantumisen (+)	13	13	14	18	13	10	11	13	14	12	15	14	11	14	20	13	13	15	14	13	12	14	14	14	12	13	14
Lamaantuneisuus	12	14	11	19	15	12	8	8	14	10	12	11	10	17	8	9	15	9	11	12	15	23	11	14	13	12	12
Joku muu	5	4	7	7	6	5	3	4	7	4	4	5	2	8	4	4	6	4	4	6	7	6	4	6	5	5	6

Havainnot ja kyselyn tuloksista

- Ilmastonmuutoksen aiheuttamia pelkotiloja sanoo kokevansa 10% ja masentuneisuutta 9%: luvut ovat sangen korkeita.
- Nuorista 22% kertoo kokeneensa masentuneisuutta ja 19% lamaantuneisuutta (ahdistusta 33%).

Nuoret

- Nuorten eli alle 30-vuotiaiden vastaukset ovat muutenkin erittäin mielenkiintoisia ja monin tavoin hälyttäviä.
- Nuorista 31% kertoo kokevansa syyllisyyttä, kun yli 65-vuotiaista vain 17%; häpeän suhteen samat luvut ovat 26-12, katumuksen 26-10.
  - Ks. <https://ekoahdistus.blogspot.com/2019/08/sitr-an-kysely-ilmastotunteista.html>

Mitä on ympäristöahdistus?

- Ihmisillä on runsaasti erilaisia vaikeita tunteita ympäristötuhoihin liittyen
- Oireita voi kuvata skaalan tai janan kautta
- Todella yleistä on epämääräisen levottomuuden, alakuloisuuden ja ahdistuneisuuden kokemus
- Osa ihmisistä kokee jopa psykofyysisiä oireita, kun kohtaa huonoja ympäristöuutisia: päänsärkyä, pahoinvointia jne.

PANU PIHKALA

PÄIN HELVETTIÄ?

Ympäristöahdistus ja toivo

KIRJAPAJA

Ilmastoahdistus

- = se osa ympäristöahdistuksesta, joka liittyy ilmastonmuutokseen
- Ks. *Ilmastoahdistus ja sen kanssa eläminen*, Mieli ry. (Suomen mielenterveysseura), kesäkuu 2019, Panu Pihkala
<https://mieli.fi/fi/raportit/ilmastoahdistus-ja-sen-kanssa-el%C3%A4minen>

Psykologiset haasteet ilmastonmuutoksen kohtaamisessa

**Kaksi keskeistä psykologista tehtävää
ilmastonmuutoksen suhteen:**

- 1) sopeutuminen muuttuviin olosuhteisiin eli toimintakyvyn ylläpito
- 2) oman eettisen vastuun hyväksyminen ja samalla suhteellisuudentaju, eli kyky elää ambivalenssin kanssa

(USA 2018)

Haaste toivon teologialle

- Tilanne aktivoi ikiaikaisia teologisia kysymyksiä:
- Mitä maan päällä tarkoittaa toivo?
- Miten teologiassa ja seurakuntaelämässä suhteutetaan tämänpuoleinen & tuonpuoleinen (transsendentaalinen)?
- Mikä on kristityn tehtävä maailmanajan muutosten keskellä?

Kristinuskon lahjat

- Kristinuskko sisältää erittäin voimakasta turvan ja lohdun sanomaa ympäristöahdistuksen ajalle
  - Eksistentiaalinen resilienssi
- -> Mutta tämän sanoman välittäminen ja todeksieläminen vaatii kilvoittelua

Sudenkuoppia

- 1. Välinpitämättömän kuvan antaminen, jos ympäristöasioiden tai ympäristöahdistuksen suhteen ei puhuta tai tehdä mitään
- 2. Ylimitoitettu ympäristöaktiivisuus (lähinnä teoreettinen ongelma, en ole Suomessa tällaista seurakuntaa kohdannut)
- 3. Tuonpuoleisen toivon korostaminen tavalla, joka vaikuttaa maallisten asioiden väheksymiseltä

Ilja Lehtinen, "Toivottomuuden puolesta", heinäkuu 2019

- "traaginen kokemus puhuttelee minua siksi, että siinä tapahtuminen, elämä, maailma, kaikki koettu koetaan merkitykselliseksi omassa itsessään. Merkitys ei ripustu lupaukseen jostain muusta. Elinvoima ei pohjaa toispuoleiseen symboliarvoon, toisin kuin kristillisessä skeemassa: elämän rikkaus ei virtaa olemiseen sen ulkopuolelta — taivaspaikasta tai paremmasta huomisesta."

Kaarlo Kalliala

- "Realismia, toivoa ja välikansia", TS 9.8.
- "Minusta jesuiittateologi José Ignacio González Fausia kannattaa silti kuunnella. Hänen mukaansa 'Jeesuksen elämänfilosofian ensimmäinen tekijä näyttää olevan ehdottoman realismin ja tyhjentyvätömmän toivon vaikea dialektiikka'. 'Silmät ovat häikäilemättömmän avoimet, mutta tosiasiat eivät kuitenkaan onnistu sumentamaan katseeseen liittyvää toivoa.'

The Pastoral Challenge of the Environmental Crisis: Environmental Anxiety and Lutheran Eco-Reformation

By Panu Pihkala

Abstract: Plans for a Lutheran “eco-reformation” are complicated by the polarization of views related to environmental issues. I argue that there is a special reason to take the agenda of eco-reformation seriously: a widespread and often unconscious environmental anxiety, which posits a pastoral and existential challenge that must be addressed by the churches. I contextualize the challenge of eco-reformation in the historical context of Lutheran eco-theology. Finally, I briefly discuss two key themes for Lutheran eco-theology: God’s presence in nature and the theology of the cross.

Key Terms: eco-theology, Lutheran, environmental psychology, eco-reformation, environmental anxiety, religion and nature

Eco-Reformation and the Problem of Polarization

Prominent Lutheran theologians have called for an “eco-reformation” at the time of the forthcoming Reformation Jubilee year of 2017. They perceive that the world’s ecosystems are in grave danger because of human action. There are many reasons for use of the term *reformation* in relation to this. First, the situation affects people and ecosystems in a very wide manner, pointing to the need for large changes. Second, in order for the changes to happen, attitudes and behavior must change radically on both personal and socio-political levels. A *metanoia*, a deep change of mind, is needed, as there was in the time of the Protestant Reformation.¹

The severity of the global environmental crisis certainly needs a strong response. However, the polarized situation concerning environmental matters makes it challenging to use any term beginning with the prefix *eco-*. Especially in the United States, communication about “eco-theology” must be carefully considered. Christian thought and action related to the environment have grown into a major phenomenon.² Different names have been used for this kind of activity. Currently, one of the most prominent international terms is *eco-theology*, which often is used as a shorter version of *ecological theology*. Other terms include *theology of nature*, *theology of creation*, *Christian environmental ethics*, and more practice-related terms such as *earth-keeping* and *creation care*.

I have argued that as a more academic term, *eco-theology* or *ecological theology* is slightly better than the rest. It does not reduce the subject to a subfield

---

Panu Pihkala is a postdoctoral researcher at the University of Helsinki and a Lutheran pastor in the Church of Finland.

Luterilaisuuden antia

- Ristin teologia
- Ihmiskäsitys ja vanhurskauttamisoppi: keskeneräisyyden hyväksyminen
- Jos ihmiskunta onnistuu jotain hyvää tekemään, siinä on mukana Jumalan hyvä tahto ja voima
  - Pihkala, P., *Luterilaisuus ja luonto*, teoksessa Armon horisontit (synodaalikirja 2016)

Spiritualiteetti

- Tunteet elävät kehossa (tai kehomielessä): kokonaisvaltaisen hengellisyyden voimavarat
- Laulaminen, soittaminen
- Pyhiinvaellus
- Luontohengellisyys eli hengellisyyden harjoittaminen luonnossa
  - Vrt. tuore "Luontofullness"-liike
- Erilaiset keholliset hartauselämän muodot (rukoushelmistä pyhään tanssiin)

Mieli maassa?

YMPÄRISTÖTUNTEET

KIRJAPAJA

PANU
PIHKALA

Pieni luontopyhiinvaellus

- 3 hengen ryhmissä
- Mahdollisuus vertaiskeskusteluihin

Nordkap

Villa Ziliacus

Villa på Berget

Saaron torppa
Saaron renkitupa

Villa Saaro

Metsäranta

Kukkarohiventia

Saarontie

Ruissalo
Ruissalo

 Ensiapu
First aid

 Vesipiste, alkusammutusvälineet
Drinking water tap, fire extinguishing equipment

 Keven liikenteen väylä
Pedestrian and cycle route

 Luontopolku
Nature trail

2
WC

WC

Kiitos!

- Lue lisää:

www.ekoahdistus.blogspot.fi

- Yhteystiedot:

panu.pihkala@helsinki.fi

Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta,
HELSUS Sustainability Science Center

Twitter: @panupihkala